

Nr 68.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående pension åt trädgårdsläraren K. Kihlstedt; given Stockholms slott den 18 februari 1916.

Under återopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen medgiva,

att läraren i praktisk trädgårdsskötsel vid folkskoleseminariet i Uppsala Karl Kihlstedt må från och med månaden näst efter den, i vilken han entledigas från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 750 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

K. G. Westman.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18 februari
1916.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
 VON SYDOW,
 friherre BECK-FRIIS,
 STENBERG,
 LINNÉR,
 MÖRCKE,
 VENNERSTEN,
 WESTMAN,
 BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Westman anförde:

Pension åt
trädgårds-
läraren
K. Kihlstedt.

I underdånig skrivelse den 24 november 1915 har domkapitlet i Uppsala hemställt, att pension till belopp av 1,000 kronor måtte från och med år 1917 beredas läraren i praktisk trädgårdsskötsel vid folkskoleseminariet i Uppsala Karl Kihlstedt.

Vid skrivelsen voro fogade frejdbetyg, utvisande att Kihlstedt är född den 18 februari 1842, samt avskrift av ett den 28 januari 1902 av dåvarande rektorn vid nämnda seminarium J. H. Bergendal utfärdat intyg av innehåll, att Kihlstedt vid handhavandet av sin tjänst städse ådagalagt stor praktisk duglighet, berömvärt nit och berömvärd undervisningsskicklighet.

Domkapitlet har i sin skrivelse åberopat en av nuvarande rektorn vid seminariet G. Danell gjord framställning i ämnet av följande innehåll:

Kihlstedt, som vore född den 18 februari 1842 och sålunda, därest förevarande

framställning vunno beaktande från statsmakternas sida, vid sin pensionering skulle vara nära 75 år gammal, avlade år 1867 examen vid svenska trädgårdsskötens elevskola vid Rosendal å Djurgården samt förordnades den 9 september 1874 av domkapitlet att tills vidare upprätthålla den del av undervisningen i trädgårdsskötsel vid seminariet, som meddelades i trädgården. Denna befattning hade Kihlstedt alltsedan dess, d. v. s. i mer än 41 år, oavbrutet innehaft. Vid den för pensioneringen föreslagna tidpunkten skulle alltså tjänstgöringstiden komma att uppgå till 85 terminer. Beträffande Kihlstedts sätt att fullgöra de äligganden, som varit med hans tjänst förenade, hänvisade rektor till nyss berörda tjänstgöringsbetyg och vitsordade för egen del, att Kihlstedt i sin tjänst ådagalagt utmärkt nit och skicklighet samt fört en hedrande vand. Särskilt borde dessutom framhållas, att, enligt vad seminariets diarium gäve vid handen, Kihlstedt icke någon dag under sin långa tjänstgöringstid varit tjänstledig på grund av sjukdom eller av annan anledning.

Den avlöning, Kihlstedt uppburit, hade under större delen av hans tjänstetid varit mycket obetydlig. Jämlikt domkapitlets förenämnda förordnande den 9 september 1874 åtnjöt han från och med höstterminen 1874 till och med vårterminen 1899 — eller i 25 års tid — en årlig avlöning av 225 kronor. Genom nådigt beslut den 24 februari 1899 höjdes arvudet från och med höstterminen samma år med 100 kronor, alltså till 325 kronor. Genom nådigt brev den 27 januari 1905 blev avlöningen höjd till 700 kronor från och med år 1905, och slutligen erhöll Kihlstedt, på grund av nådigt beslut den 1 maj 1914, från och med höstterminen 1914 ett lönetillägg å 291 kronor 67 öre, allt för år räknat. För undervisning av vid seminariet anordnade parallellavdelningar hade vidare Kihlstedt uppburit under läsåret 1912—1913 150 kronor samt under läsåren 1913—1914 och 1914—1915 300 kronor. Under läsåret 1915—1916, då endast en av parallellklasserna åtnjöte undervisning i trädgårdsskötsel, vore detta lönetillägg 150 kronor. Vid sidan av lönen hade slutligen Kihlstedt uppburit under tiden från och med höstterminen 1874 till och med vårterminen 1894 75 kronor årligen för tillhandahållande av materiell för undervisningen samt från och med höstterminen 1894 350 kronor per år för hyra av trädgård och för tillhandahållande av materiell. Summan av de inkomster, Kihlstedt uppburit i egenskap av lärare i praktisk trädgårdsskötsel vid seminariet, uppginge sålunda för läsåret 1915—1916 till 1,491 kronor 67 öre, därav i löneomedel 1,141 kronor 67 öre, samt för läsåret 1914—1915, då antalet av de parallellavdelningar, som åtnjöte undervisning i ifrågavarande ämne, ej varit såsom under läsåret 1915—1916 abnormt litet (en enda), till 1,641 kronor 67 öre, därav i löneomedel 1,291 kronor 67 öre.

Vid beräkning av pensionsbeloppets storlek syntes det ligga nära till hands att anställa en jämförelse med nu gällande bestämmelser för folkskollärares pensionering. Enligt reglementet för folkskollärarnas pensionsinrättning den 30 november 1866 med däri senare vidtagna förändringar uppbure folkskollärare, som avginge då han uppnått 55 års ålder och räknade 30 tjänstår samt i övrigt uppfyllde stadgade villkor, hel pension eller tre fjärdedelar av lönen. Tre fjärdedelar av Kihlstedts för närvarande å ordinarie stat uppburna löneomedel, 991 kronor 67 öre, utgjorde 743 kronor 75 öre. Tillades de löneomedel å extra stat, som Kihlstedt från och med läsåret 1912—1913 uppburit för undervisning av parallellklasser, erhöles, allt eftersom man utginge från förhållandena under läsåret 1915—1916 eller under läsåret 1914—1915, beloppen 856 kronor 25 öre, respektive 968 kronor 75 öre. Med hänsyn tagen till Kihlstedts sällsynt långa, trogna tjänst och redan uppnådda höga ålder syntes billigheten kräva,

att man stannade vid det sistnämnda, högsta beloppet eller, med utjämning uppåt, jämt 1,000 kronor.

På grund av nådiga remisser hava underdåniga utlåtanden i ärendet avgivits den 20 december 1915 av folkskolöverstyrelsen och den 13 januari 1916 av statskontoret.

Folkskolöverstyrelsen har bland annat anfört följande:

Jämlikt nådiga kungörelsen den 27 augusti 1904, jämförd med nådiga kungörelsen den 11 oktober 1907, ägde lärare i trädgårdsskötsel ej, såsom lärare i andra övningsämnen, rätt till pension. Då nämligen en reglering av trädgårdslärarnas löner ej kunde år 1904 genomföras i samband med lönerregleringen för övriga seminarielärare, ansåg sig riksdagen ej heller kunna bevilja dem pensionsrätt. I stället borde enligt riksdagens uttalande frågan om sådan lärares pensionering tills vidare i varje särskilt fall av riksdagen prövas och avgöras.

I likhet med seminariets rektor och domkapitlet i Uppsala funne överstyrelsen synnerligen starka skäl tala för att Kihlstedt nu erhöle pension, vartill såväl hans uppnådda höga ålder som ock hans långvariga och förtjänstfulla verksamhet i seminariets tjänst syntes göra honom i synnerligt hög grad berättigad. Huru nitisk och förtjänstfull Kihlstedts verksamhet såsom trädgårdslärare vore, torde det även från seminariets synpunkt vara en fördel, om en yngre och friskare kraft kunde förvärvas för undervisningen i trädgårdsskötsel, vilken för elevernas utbildning i mera praktisk riktning ju måste tillmätas en synnerligen stor betydelse. Ett särskilt skäl, som nu gjorde ett ombyte å ifrågavarande lärartjänst från seminariets synpunkt önskvärt, föreläge i den omständigheten, att seminariet, sannolikt sommaren 1916, finge inflytta i sin nya byggnad. För trädgårdsläraren komme då att föreligga en betydelsefull uppgift i ordnandet av det nya tomtområdet och anläggning av trädgård därstädes. Samtidigt komme ock, i mån av seminariets utvidgning med flera avdelningar till dubbelseminarium, undervisningen i trädgårdsskötsel att bliva allt mer betungande och ställa större krav på lärarens krafter och spänstighet.

Överstyrelsen finge alltså på det livligaste förorda, att framställning om beviljande av pension åt Kihlstedt nu måtte göras.

Vad så anginge pensionens belopp torde det ligga närmast till hands att jämföra Kihlstedt med andra övningslärare vid seminarium. Jämlikt förenämnda kungörelser skulle för sådan lärare pensionsbeloppet utgöra tre fjärdedelar av det befattningen åtföljande arvode med ålderstillägg. Då Kihlstedts arvode såsom nämnt för närvarande uppginge till 991 kronor 67 öre, skulle enligt nämnda beräkningsgrund pensionsbeloppet utgöra 743 kronor 75 öre, eller avrundat till närmast högre tiotal 750 kronor. Nu bade emellertid Kihlstedt under en mycket lång tid fått fullgöra sin tjänst mot en, man torde kunna säga oskäligt låg ersättning. Då han därjämte hade en så lång tjänstetid och uppnått en så hög levnadsålder, syntes det överstyrelsen billigt, att pensionen förhöjdes utöver det nu angivna beloppet, och ville överstyrelsen förorda en ökning med åtminstone 100 kronor eller ett pensionsbelopp av 850 kronor.

Statskontoret har i sitt utlåtande yttrat:

Då av handlingarna framginge, att Kihlstedt under lång tid med goda vitsord bestritt sin tjänst samt att han med hänsyn till framskriden levnadsålder och i anled-

ning av seminariets förestående omorganisation ansåges böra inom kort lämna tjänsten, syntes det statskontoret billigt, att någon pension bereddades honom. Det av seminariets rektor föreslagna och av domkapitlet förordade beloppet, 1,000 kronor, vilket överstege Kihlstedts nuvarande fasta avlöning, kunde dock icke tillstyrkas av statskontoret, som icke heller ansåge sig kunna lämna det av folkskolöverstyrelsen föreslagna beloppet, 850 kronor, alldeles utan erinran.

I staten för seminariet vore för upprätthållande av undervisningen i trädgårdsskötsel och trädplantering anvisat ett belopp av 1,200 kronor, varav 700 kronor utginge såsom arvode för meddelande av den praktiska undervisningen. Från och med höstterminen 1914 hade emellertid till lärarna i trädgårdsskötsel anvisats ett tilläggsarvode å 500 kronor, varav, såsom handlingarna utvisade, på Kihlstedt belöpt 291 kronor 67 öre årligen. För undervisning i parallellklasser hade utgått särskild ersättning, som för Kihlstedt utgjort 150 å 300 kronor. Om man nu utginge från att pensionsbeloppet borde för Kihlstedt avpassas efter de grunder, som gällde för ordinarie övningslärarna å seminariernas stat, skulle pensionen motsvara $\frac{3}{4}$ av vad som kunde anses utgöra Kihlstedts fasta arvode eller 991 kronor 67 öre och alltså uppgå till högst 750 kronor. Att av en eller annan anledning höja beloppet utöver vad sålunda skulle hava tillkommit Kihlstedt, därest med hans befattning varit förenad rätt till pension, syntes så mycket mindre böra komma i fråga, som Kihlstedts fasta avlöning ända till utgången av läsåret 1913—1914 utgjort endast 700 kronor och således understigit vad nyss beräknades i pension samt Kihlstedt i olikhet med ordinarie övningslärarna icke fått vidkännas någon kostnad för pensionering.

I fråga om avpassande av pensionsbelopp i fall, där rätt till sådan förmån icke förefunnes, plägade ofta åberopas den civila pensionslagens bestämmelse därom, att då avlöningen icke vore delad i lön och tjänstgöringspenningar, pensionsunderlaget och således i vanliga fall även pensionen skulle utgöra $\frac{2}{3}$ av avlöningens hela belopp. Även med tillämpning av denna beräkningsgrund komme man i detta fall, om i avlöningen inräknades Kihlstedts nuvarande extra ersättning, till ungefär samma belopp eller 750 kronor.

Såsom folkskolöverstyrelsen erinrat, äger lärare i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminarium icke rätt till pension.

Departementschefen.

På grund av vad i ärendet blivit upplyst om Kihlstedts ålder och tjänstgöring synes mig pension böra beredas honom. Beträffande pensionsbeloppets storlek delar jag statskontorets mening. Pensionen torde böra utgå från och med månaden näst efter Kihlstedts avgång från tjänsten.

Jag tillstyrker därför, att Eders Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen medgiva,

att läraren i praktisk trädgårdsskötsel vid folkskoleseminariet i Uppsala Karl Kihlstedt må från och med månaden näst efter den, i vilken han entledigas från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 750 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

P. G:son Lönegren.
